

Ochrana hnízd motáka lužního ve Zlínském kraji v roce 2012

Závěrečná zpráva

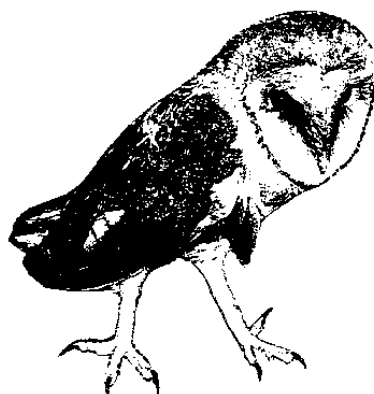

Zpracovatel: Karel Poprach
Nenakonice 500, 783 75 Věrovany
IČ 63324687, DIČ CZ6704270419
e-mail: karel.poprach@tiscali.cz
www.naturephoto/tyto.cz

Zlínský kraj

Ochrana hnízd motáka lužního (*Circus pygargus*) ve Zlínském kraji v roce 2012

Závěrečná zpráva

Zpracováno:

na základě objednávky č. OBJ/0654/2012/ŽPZE ze dne 16. 3. 2012.

Zpracovatel:

Karel Poprach

Nenakonice 500, 783 75 Věrovany

IČ 63324687, DIČ CZ6704270419

e-mail: karel.poprach@tiscali.cz

www.naturephoto/tyto.cz

pro Zlínský kraj

Nenakonice, říjen 2012

ÚVOD

Výskyt motáka lužního v ČR a jeho legislativní ochrana

Moták lužní (*Circus pygargus*) patří v ČR k vzácně hnízdícím druhům dravců. Početnost hnízdících párů byla v ČR odhadována na 20-40 párů (DANKO et al. 1994). V současnosti, především díky aktivní ochraně tohoto druhu v terénu, početnost v posledních letech narůstá a dosahuje asi 100 párů. V ČR je moták lužní chráněn zákonem č. 114/1992 Sb., o ochraně přírody a krajiny, ve znění pozdějších předpisů. Vyhláška MŽP č. 395/1992 Sb., jej řadí mezi silně ohrožené druhy živočichů. Nejprísnejší ochrany požívá moták lužní i v zemích Evropského společenství, kde je chráněn jako druh přílohy I Směrnice o ptácích. V posledních několika desetiletích byl ve většině států Evropy zaznamenán silný pokles početnost motáka lužního.

Hnízdní biotop motáka lužního

Původně tento druh obýval mokřadní ekosystémy se zamokřenými loukami, porosty rákosu a orobince, v jižní části svého rozšíření stepní oblasti. V současnosti se těžiště hnízdišť motáka lužního v ČR nachází v náhradních biotopech zemědělsky obhospodařovaných kultur (obiloviny, řepka, pícniny), které svým charakterem jeho původní biotop připomínají.

Příčiny ohrožení motáka lužního a možnosti jeho ochrany

Jelikož vyvádění mláďat motáka lužního spadá do termínu zemědělských sklizňových prací (obiloviny, řepka, pícniny), je většina jeho hnízd vysečena před vyvedením mláďat v různém stupni stáří. Problémy nastávají s vysečením mláďat nebo i hnízd s vejci i v porostech pícnin (vojtěška, jetelotrávy), nebo na loukách, na kterých probíhá seč častěji (2-4x v roce). Hnízda jsou ohrožena i dalšími negativními faktory: nepříznivé klimatické podmínky (silný a vytrvalý déšť a následné polehnutí plodiny), predace srstnatými predátory (kuna skalní, liška, jezevec, divoká prasata, pes domácí, kočka domácí, lasice hranostaj) a predace ptáky (čáp bílý, volavka popelavá, příp. moták pochop). Z důvodu vysokého ohrožení hnízd motáka lužního v zemědělských kulturách jejich vysečením zemědělskou technikou během žní a z důvodu predačního tlaku a negativního působení klimatických faktorů byla hnízda motáka lužního v rámci tohoto projektu aktivně vyhledávána a ve spolupráci s hospodařícími zemědělci zajišťována jejich ochrana.

METODA

Záměrem projektu bylo vyhledávání hnízd motáka lužního v tradičních, intenzivně zemědělsky obhospodařovaných oblastech Zlínského kraje (ve vhodných částech okresů Uherské Hradiště a Kroměříž), následné označení dohledaných hnízd před vysečením po domluvě s agronomek příslušného zemědělského podniku. Nalezená hnízda byla zabezpečena před predací srstnatými predátory (kuna skalní, liška, pes, kočka, tchoř apod.) pachovým odpuzovačem (Ivet, Naftalín) rozprostřeným na hnízdě a v jeho nejbližším okolí. Mláďata byla dále chráněna ohrádkou z pletiva čtvercového půdorysu (2x2 m), zhotovenou kolem hnízda. Takto byla zvýšena bezpečnost hnízd před predátory, ale také pro mláďata pro nejbližší období žní, kdy se mláďata rozlézají do plodiny kolem hnízda a jsou ohrožena vysečením zemědělskou technikou. Ohrádky z pletiva kolem hnízd byly ponechány až do vylétnutí posledního mláďete z hnízda.

V případě nepříznivých klimatických podmínek (vichřice, trvalý silný déšť) byla prováděna kontrola hnízd za účelem zjištění jejich stavu, kdy hnízdo může být v důsledku silného poryvu větru překryto plodinou nebo obnaženo. V případě potřeby jsou za těchto extrémních situací prováděny úpravy v okolí hnízda.

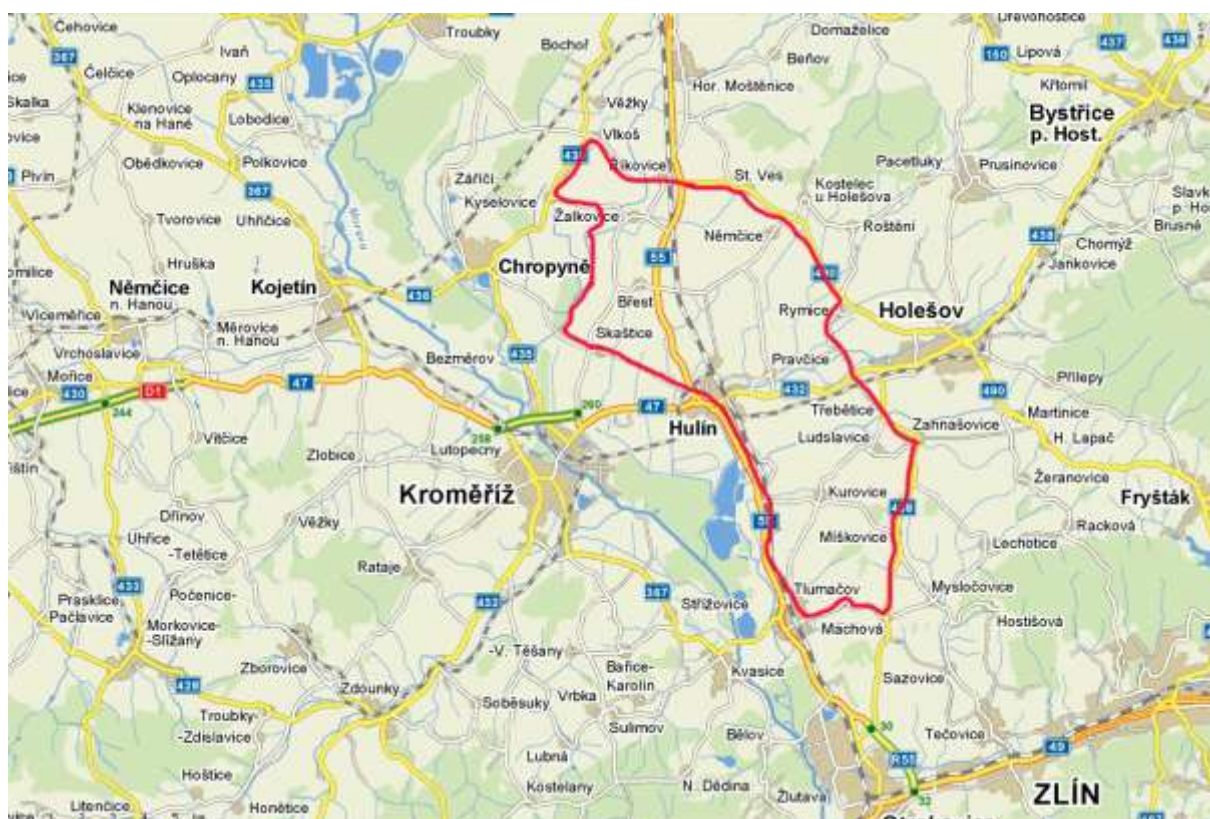
Aby bylo možno celý záměr realizovat, bylo nutno nejdříve vytipovat rámcová hnízdiště motáků v zemědělských kulturách, poté dohledat všechna předpokládaná hnízda a ta označit kolíky před vysečením včetně zabezpečení ochrany hnízda. Nález hnízda a jeho označení byl konzultován s agronomek příslušného zemědělského podniku, který byl obeznámen s přesnou lokalizací nalezených hnízd. Při probíhajících žních byla nalezená hnízda včetně ohrádky kolem hnízda obsečena.

Vyhledávání hnízd motáka lužního, jejich označení a zabezpečení před vysečením včetně aplikace pachové bariéry proti predaci (tablety Naftalín nebo Ivet rozprostřené na hnízdě a v jeho nejbližším okolí) probíhalo od poloviny května, kdy motáci začínají obhajovat svá hnízdiště. Práce na projektu poté kontinuálně pokračovaly až do srpna, kdy motáci vyvádí z hnízd poslední mláďata.

Samotné dohledávání hnízd probíhalo za účasti dvou osob, kdy jeden pracovník po přeletu samice hnízdo zaměřil dalekohledem (optika 10x50) a pomocí mobilního telefonu navedl k hnízdu kolegu. Touto metodou dochází k minimalizaci ztrát pošlapáním zemědělské plodiny a současně se výrazně snižuje potenciální riziko predace. Realizace celého záměru je vzhledem k nenápadnosti motáka lužního časově náročná, a proto se na vyhledávání hnízd v hnízdní sezóně podílejí 2-4 pracovníci.

Monitorovaná oblast na území okresu Uherské Hradiště – vyznačena červeně.

Monitorovaná oblast na území okresů Kroměříž a Zlín – vyznačena červeně.

VÝSLEDKY

V roce 2012 bylo lokalizováno celkem 8 hnízdících párů motáka lužního. Lokalizace i dohledání hnízd byly časově náročné, neboť zvlněný terén Uherskohradištska je nepřehledný a hnízdící ptáci zde často unikají pozornosti. Dohledáno bylo celkem 5 hnízda, která byla zabezpečena dle metodiky a všechna tato hnízda byla později úspěšná. Hnízda č. 889 a 890 byla vysečena během žní ve vojtěšce. Hnízdící pár na hnízdišti č. 923 u Vlčnova byl lokalizován v poli s ječmenem až po vyvedení mláďat. Podrobnější výsledky projektu jsou rozpracovány v tabulkové podobě.

Lokalizace hnízd motáka lužního ve Zlínském kraji v roce 2012.

ZÁVĚR

V roce 2012 bylo lokalizováno celkem 8 hnízdících párů motáka lužního. Lokalizace i dohledání hnízd byly časově náročné, neboť zvlněný terén Uherskohradištska je nepřehledný a hnízdící ptáci zde často unikají pozornosti. Dohledáno bylo celkem 5 hnízda, která byla zabezpečena dle metodiky a všechna tato hnízda byla později úspěšná. Hnízda č. 889 a 890 byla vysečena během žní ve vojtěšce. Hnízdící pár na hnízdišti č. 923 u Vlčnova byl lokalizován v poli s ječmenem až po vyvedení mláďat. Lokalizace i dohledání hnízd byly časově náročné, neboť zvlněný terén Uherskohradištska je velmi nepřehledný a hnízdící ptáci zde snadno unikají pozornosti.

LITERATURA

DANKO, Š. et al. 1994: Stav poznatků o početnosti hniezdných populací dravců (*Falconiformes*) a sov (*Strigiformes*) v České a Slovenské republice k roku 1990 a jejich populační trend v letech 1970-1990. – *Buteo*, 6: 1-89.

Zprávu vypracoval:

V Nenačonicích dne 11. 10. 2012.

Karel Poprach

Fotodokumentace

Zabezpečené a oplocené hnízdo motáka lužního (*Circus pygargus*) před vysečením zemědělskou technikou a predací, Slavkov (UH), hnízdo č. 892. Foto: Karel Poprach, 2012.

Zabezpečené a oplocené hnízdo motáka lužního (*Circus pygargus*) před vysečením zemědělskou technikou a predací, Slavkov (UH), hnízdo č. 892. Foto: Karel Poprach, 2012.

Zabezpečené a oplocené hnízdo motáka lužního (*Circus pygargus*) před vysečením zemědělskou technikou a predací, jelikož hnízdo bylo v blízkosti cesty, pro zvýšení nenápadnosti hnízda bylo hnízdo s mlád'aty deponováno k triangulačnímu bodu, Boršice u Blatnice (UH), hnízdo č. 888. Foto: Karel Poprach, 2012.

Zabezpečené a oplocené hnízdo motáka lužního (*Circus pygargus*) před vysečením zemědělskou technikou a predací, jelikož hnízdo bylo v blízkosti cesty, pro zvýšení nenápadnosti hnízda bylo hnízdo s mlád'aty deponováno k triangulačnímu bodu, Boršice u Blatnice (UH), hnízdo č. 891. Foto: Karel Poprach, 2012.

Zabezpečené a oplocené hnízdo motáka lužního (*Circus pygargus*) před vysečením zemědělskou technikou a predací, hnízdící samec, Boršice u Blatnice (UH), hnízdo č. 891. Foto: Karel Poprach, 2012.

**Hnízdící pár motáka lužního (*Circus pygargus*), Boršice u Blatnice (UH), hnízdo č. 891.
Foto: Karel Poprach, 2012.**